

Een leerling met beperkingen in de klas

Schoolvoorbeeld

Volgens de wet moeten scholen speciale leerlingen alle ruimte bieden. Kunnen ze dat? En hoe pakken ze dat aan? Is het te doen voor het team, de medeleerling en de leerling zelf? We nemen begin december een kijkje bij de lessen van de autistische Maurice op het mbo in Breda. Een (school)voorbeeld.

Ik ga op zoek naar een gehandicapte mbo-leerling die ik een paar uur kan volgen, om te kijken wat zijn of haar handicap betekent voor de leerling zelf, voor de dagelijkse schooldag en voor het team en de medeleerlingen. Door het Prinsentuin college in Breda word ik uitgenodigd een schooldag mee te maken van eerstejaars Milieutoezicht Maurice Montauban. Leerjaarcoördinator Elly van Asten vertelt dat Maurice meervoudig gehandicapt is. Hij heeft neurologische stoornissen, pdd-nos en kenmerken van andere ontwikkelingsstoornissen, zoals het fragiele X-syn-

droom. Hij is dyslectisch, loopt soms moeilijk en maakt abrupte bewegingen. Hij reageert traag of reageert niet en kan niet meepraten als er discussie of een gesprek is in de klas. Mede omdat Maurice in het buitenland is opgegroeid, is pas op zijn 19^e vastgesteld dat hij pdd-nos heeft, een vorm van autisme. Extra moeilijkheid is dat hij geen 'typische' pdd-nosser is en dat hij een combinatie van stoornissen heeft. Van Asten: "Een leerling met een lichamenlijk handicap is in vergelijking met een leerling als Maurice voor een school 'makkelijk'." De beslissing om Maurice toe te laten is →

Vooraf bij praktische onderdelen heeft Maurice hulp nodig

Maurice moet op gang worden geholpen

in Breda gezamenlijk genomen, door directie en team. Oorspronkelijk werd hij afgewezen, maar hij is toch onder voorwaarden aangenomen. Docent Kees Braber: "Waar moet hij anders heen?" Een van de voorwaarden was de inzet van een externe begeleider die gespecialiseerd is in autistische leerlingen. Deze kan met name de stage intensief begeleiden, hetgeen voor een stagebegeleider van school niet mogelijk is. De afspraak tussen Maurice en zijn ouders en school is dat om de paar maanden wordt gekeken hoe het gaat en te evalueren.

Af en toe contact

Iets na elfen sta ik bij de receptie van het Prinsentuin college te wachten tot een docent of Maurice me afhaalt. Er komt een jongen aanlopen die wat omtrekkende bewegingen maakt en me glimla-

chend aankijkt. "Maurice?" Ik stel me voor en loop met hem mee naar het lokaal. Daar gaat de les over niveaumetingen, onder leiding van docent Piet Anker, die sinds kort tevens de klassementor is.

Vandaag, dinsdag, is de 'milieudag' voor de leerlingen Milieutoezicht. Ze hebben al een blok Afval achter de rug, inclusief toets. Nu gaat de schooldag verder met het bespreken van wat theorie en opdrachten maken uit het boek. Maurice doet niet actief mee, en kijkt regelmatig grijzend opzij. Hij heeft heel af en toe contact met medeleerlingen of de docent, als zij een rechtstreekse vraag of opmerking hebben. Er wordt door een paar jongens een grapje gemaakt over zijn horloge, dat allerlei functies heeft. Maurice lacht mee.

Piet Anker vertelt nadien dat de sfeer al

wat meer ontspannen is dan in het begin van het schooljaar. Maurice zit beter in zijn vel en wordt al wat soepeler. De leerlingen kunnen nu een grapje maken, al blijft spontaan grappen maken of iets roepen lastig, omdat Maurice alles heel serieus opvat. Vandaag zijn acht van de twaalf aanwezig. Deze klas is zo'n beetje verdeeld in twee groepjes. Het ene lijkt wat socialer ten opzichte van Maurice dan het andere, volgens Anker wat minder volwassen groepje. Of zoals Anker het formuleert: "Ze nemen hem niet óp, maar ze nemen hem mee."

In totaal zijn er zes docenten en twaalf leerlingen, de grotere groep bij de avo-vakken wordt meestal verdeeld in kleine groepjes. In deze kleine, overzichtelijke groep van Milieutoezicht raakt Maurice niet ondergesneeuwd. "Bovendien heerst hier geen pestcultuur."

Aandacht

In de pauze verdwijnt Maurice met zijn broodtrommel naar buiten. 's Middags bij het onderdeel Bedrijfsprocessen maakt het groepje van een stukje metaal plaat een kandelaar in stervorm. Zo leren ze de stappen van een productieproces en het rendement berekenen. Terwijl de anderen de al uitgesneden ster lassen en het restmateriaal wegen, krast Maurice aan zijn bureau met een passer de vorm op het plaatje. Ik zie dat het een lastig klusje voor hem is. Daan, die ook wat achter loopt omdat hij een les heeft gemist, helpt hem tussendoor. Daarna helpt hij Maurice op verzoek van Anker bij het uitsnijden van de ster, dat met een onvaste motoriek toch wat risicovol is. "Heb je je restmateriaal al gewogen?" Docent Anker houdt Maurice goed in de gaten en helpt hem op gang en met het ombuigen en schuren van het plaatje. Sociaal, en daardoor ook wat hij wel en niet kan, is Maurice voor Anker lastig in te schatten. Hij neemt hem letterlijk mee met de rest, helpt en houdt hem op gang. Het is vooral zaak hem bij individuele taken extra aandacht geven; de stof extra uitleggen is niet nodig. Anker schat dan altijd eerst even de rest van de klas in en daarna Maurice. Dat betekent eigenlijk voortdurend alert zijn. Daarin evenwicht vinden is lastig, want wie geef je nu eerst aandacht?

Als docent werd Anker overigens niet echt voorbereid op de komst van een leerling met onder andere pdd-nos, vertelt hij. Maar op ROC West-Brabant is een steunpunt voor studie en handicap van, waar men desgewenst terecht kan voor begeleiding en voorlichting. Achteraf spreek ik medeleerling Kees-Jan. Hij vertelt dat Maurice aan het begin van het schooljaar apart is geïntroduceerd. Wat hij precies heeft – “eh pdd nog iets?” – en hoe dat zich uit, kan hij niet meer zo navertellen. Hij zegt dat de hele klas wel zo’n beetje normaal met Maurice omgaat, al is hij ‘anders’ omdat hij nauwelijks praat en veel beweegt. “We laten hem niet links liggen.” Kees-Jan ziet wel dat Maurice de extra aandacht van de docent nodig heeft. Dat hij dan zelf soms even moet wachten stoort hem niet. Wel vraagt hij zich af of niveau 4 wel haalbaar is voor Maurice en of dát op den duur niet ten koste gaat van de aandacht voor de andere leerlingen.

Extra begeleiding

Nicole Bolijn is consulent arbeidsinte-

gratie bij het MEE, een advies- en ondersteuningsorganisatie voor mensen met een beperking of chronische ziekte. Zij is degene die namens Maurice en de school een begeleider zocht en ze heeft een Persoonsgebonden Budget aangevraagd om dit te kunnen financieren. Deze speciale begeleider voor autistische leerlingen, Geert Jan Gallee (Actium), geeft Maurice momenteel een training communicatieve vaardigheden. Hij gaat met de stagebegeleider aan tafel en zal Maurice vooral wat betreft zijn communicatie extra begeleiden tijdens de komende stage. Bolijn is positief over Prinsentuin. Maurice voelt zich er lekker, krijgt vertrouwen en heeft het vertrouwen om zich zelf bij Elly van Asten te melden als er iets is. Ze vindt het goed dat de school de afspraken en ook de twijfels bij aanvang op papier heeft gezet. “Dat maakt het duidelijk, ook voor Maurice.”

Bolijns rol is verder dat zij, met Van Asten, op afstand in de gaten houdt hoe het gaat. Ze is het aanspreekpunt voor de school en de ouders bij moeilijkheden

in de begeleiding van Maurice. Leerjaarcoördinator Elly van Asten bespreekt met de mentoren op gezette tijden alle eerstejaars leerlingen. En zij hebben zonnig een gesprek met een leerling of contact met de ouders. In het geval Maurice komt dat regelmatig voor.

Geen regelmaat is lastig voor iemand met autisme, toch draait Maurice gewoon mee met de klas. Hij heeft geen speciaal programma voor het theorie-deel. “Dat is niet nodig, hij pikt het wel op,” zegt Nicole Bolijn. “Zijn resultaten zijn goed, al is hij wel traag”, vertelt Piet Anker. “De extra tijd die hij krijgt voor toetsen is bijvoorbeeld niet voldoende, →

Wet gelijke behandeling

Sinds 1 december 2003 geldt de wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte.

Paragraaf 3 artikel 6 verbiedt ‘onderscheid tussen personen op grond van een werkelijke of vermeende handicap of chronische ziekte bij: a. het verlenen van toegang tot en het geven van loopbaanoriëntatie en beroepskeuzevoorlichting; b. het verlenen van toegang tot, het aanbieden van, het afnemen van toetsen tijdens en het afsluiten van onderwijs dat gericht is op toetreding tot en functioneren op de arbeidsmarkt.’ In de recent vastgestelde begroting voor 2006 voegt het Ministerie van OCW structureel €15 miljoen toe voor de verkleining van de klassen voor zeer moeilijk lerende kinderen (vso). Daarnaast is er structureel €6,5 miljoen extra voor de versterking van de leerling gebonden financiering gehandicapten in het mbo, ofwel het zogenaamde Rugzakje.

Voor zijn omgeving is een autistische leerling vaak moeilijk in te schatten

hij heeft meer dan de dubbele tijd nodig. De praktijk is lastiger en daarvoor heeft hij wel een aangepast programma.” Studeren hoort bij het vaste ritme van Maurice. Thuis gaat hij na een korte pauze meteen aan de slag. School en ouders hebben pas afgesproken dat Maurice’s avonds moet stoppen met leren, anders gaat hij gewoon door tot bedtijd.

Meedraaien

Wanneer ik tegenover zoon Maurice en vader Ricardo Montauban zit, vraag ik Maurice of hij me kan vertellen wat hij voor beperkingen heeft, en hoe hij het vindt op school. Het antwoord is vooral stilte, maar hij maakt me duidelijk dat hij het naar zijn zin heeft. Vader Ricardo zegt tevreden te zijn met Prinsentuin. Er zijn goede contacten en vooral: Maurice heeft het naar zijn zin. Hij is blij dat de káns er is voor zijn zoon om mee te draaien op een gewone school, een opleiding te volgen en zinvol bezig te zijn. Voor Maurice zelf - dit is immers wat hij wil -, maar ook voor de andere leerlingen, zodat zij zien dat leerlingen met een beperking deel uitmaken van de samenleving.

De mensen op hem heen zijn het erover eens dat de toekomst van Maurice, ook op school, vooral afhankelijk zal zijn van de ontwikkeling van zijn communicatieve vaardigheden. Wellicht haalt hij na vier jaar alleen de theoriedeelcertificaten. Nicole Bolijn vindt het moeilijk zijn schoolloopbaan te voorspellen. “We bekijken het zoals afgesproken regelmatig gezamenlijk. Maar met Maurice is het zo: op momenten dat je denkt dat hij het niet haalt, verrast hij iedereen.” Dat was het geval toen hij op zijn vorige school het vak Duits mocht laten vallen omdat het erg slecht ging; vervolgens haalde hij alleen maar negens. Piet Anker, tot slot: “Dit is in zekere zin experimenteel. Een tweede leerling als Maurice erbij in de klas kan niet. Maar elke leerling met een beperking die zich aanmeldt, moet je op zich bekijken.” □